

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τέταρτο τμήμα)

της 18ης Δεκεμβρίου 2014*

«Προδικαστική παραπομπή — Προστασία των καταναλωτών — Καταναλωτική πίστη — Οδηγία 2008/48/ΕΚ — Υποχρέωση παροχής πληροφοριών προ της συνάψεως της συμβάσεως — Υποχρέωση εκτιμήσεως της πιστοληπτικής ικανότητας του δανειολήπτη — Βάρος αποδείξεως — Αποδεικτικά μέσα»

Στην υπόθεση C-449/13,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το tribunal d'instance d'Orléans (Γαλλία) με απόφαση της 5ης Αυγούστου 2013, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 12 Αυγούστου 2013, στο πλαίσιο της δίκης

CA Consumer Finance SA

κατά

Ingrid Bakkaus,

Charline Bonato, το γένος Savary,

Florian Bonato,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τέταρτο τμήμα),

συγκείμενο από τους L. Bay Larsen, πρόεδρο τμήματος, K. Jürimäe, J. Malenovský, M. Safjan και A. Prechal (εισηγήτρια), δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: N. Wahl

γραμματέας: V. Tourrès, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 10ης Ιουλίου 2014,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- η CA Consumer Finance SA, εκπροσωπούμενη από τον B. Soltner, avocat,
- η Γαλλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους D. Colas και S. Menez,
- η Γερμανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον T. Henze και την J. Kemper,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γαλλική.

— η Ισπανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον A. Rubio González,

— η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από την M. Owsiany-Hornung και τον M. Van Hoof,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 11ης Σεπτεμβρίου 2014,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία των άρθρων 5 και 8 της οδηγίας 2008/48/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Απριλίου 2008, για τις συμβάσεις καταναλωτικής πίστης και την κατάργηση της οδηγίας 87/102/ΕΟΚ του Συμβουλίου (ΕΕ L 133, σ. 66, και διορθωτικά ΕΕ 2009, L 207, σ. 14, ΕΕ 2010, L 199, σ. 40, και ΕΕ 2011, L 234, σ. 46).
- 2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο των διαφορών μεταξύ της CA Consumer Finance SA (στο εξής: CA CF), αφενός, και της I. Bakkaus και, αφετέρου, της C. Bonato, το γένος Savary, και του F. Bonato (στο εξής, από κοινού: δανειολήπτες) ως προς τις αιτήσεις καταβολής των οφειλομένων ποσών από τα προσωπικά δάνεια που χορήγησε η εταιρία αυτή στους δανειολήπτες και αυτοί καθυστέρησαν την εξόφλησή τους.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

- 3 Οι αιτιολογικές σκέψεις 7, 9, 19, 24 και 26 έως 28 της οδηγίας 2008/48 έχουν ως εξής:

«(7) Για να διευκολυνθεί η δημιουργία εσωτερικής αγοράς στον τομέα της καταναλωτικής πίστης καθώς και η εύρυθμη λειτουργία της απαιτείται να προβλεφθεί η θέσπιση εναρμονισμένου κοινοτικού πλαισίου σε ορισμένους βασικούς τομείς [...]

[...]

(9) Για να εξασφαλισθεί υψηλό και ισοδύναμο επίπεδο προστασίας των συμφερόντων όλων των καταναλωτών της Κοινότητας και για να δημιουργηθεί γνήσια εσωτερική αγορά, χρειάζεται πλήρης εναρμόνιση. Επομένως, δεν θα πρέπει να επιτρέπεται στα κράτη μέλη να διατηρούν ή να εισάγουν εθνικές διατάξεις διαφορετικές από αυτές που καθορίζονται στην παρούσα οδηγία. Όπου δεν υφίστανται τέτοιες εναρμονισμένες διατάξεις, τα κράτη μέλη θα πρέπει να παραμείνουν ελεύθερα να διατηρούν ή να εισάγουν εθνικές νομοθετικές ρυθμίσεις. [...]

[...]

(19) Για να μπορεί ο καταναλωτής να λαμβάνει την απόφασή του με πλήρη γνώση των πραγμάτων, θα πρέπει να του παρέχεται, πριν από τη σύναψη της σύμβασης πίστωσης, επαρκές ενημερωτικό υλικό, το οποίο ο καταναλωτής να έχει τη δυνατότητα να παίρνει μαζί του και να το μελετά, για τους όρους και το κόστος της πίστωσης και για τις υποχρεώσεις που αναλαμβάνει. Για να εξασφαλισθεί η πληρέστερη δυνατή διαφάνεια και συγκρισιμότητα των προσφορών, αυτή η πληροφόρηση θα πρέπει να περιλαμβάνει ειδικότερα το συνολικό ετήσιο πραγματικό επιτόκιο που ισχύει για τη χορήγηση της πίστωσης το οποίο πρέπει να καθορίζεται σε όλη την Κοινότητα με τον ίδιο τρόπο. [...]

[...]

- (24) Ο καταναλωτής θα πρέπει να ενημερώνεται πλήρως πριν να συνάψει τη σύμβαση πίστωσης, είτε συμμετέχει μεσίτης πιστώσεων στην εμπορική προώθηση της πίστωσης είτε όχι. Κατά κανόνα, επομένως, οι απαιτήσεις παροχής πληροφοριών πριν από τη σύναψη της σύμβασης θα πρέπει, επίσης, να ισχύουν και για τους μεσίτες πιστώσεων. [...]

[...]

- (26) [...] Στη διευρυνόμενη πιστωτική αγορά, συγκεκριμένα, είναι σημαντικό να αποφεύγουν οι πιστωτικοί φορείς τον ανεύθυνο δανεισμό ή τη χορήγηση δανείων χωρίς προηγούμενο έλεγχο φερεγγυότητας, ενώ τα κράτη μέλη θα πρέπει να ασκούν τον αναγκαίο έλεγχο για την αποφυγή τέτοιας συμπεριφοράς και θα πρέπει να καθορίζουν τα αναγκαία μέσα για την κύρωση των πιστωτών σε ανάλογες περιπτώσεις. [...] [Ο]ι πιστωτικοί φορείς θα πρέπει να έχουν ατομικά την ευθύνη του ελέγχου της πιστοληπτικής ικανότητας του καταναλωτή. Για τον σκοπό αυτόν, θα πρέπει να μπορούν να χρησιμοποιούν όχι μόνο τις πληροφορίες που παρέχει ο καταναλωτής κατά την προετοιμασία της αντίστοιχης σύμβασης πίστωσης, αλλά και εκείνες που έχει παράσχει κατά τη διάρκεια μακροχρόνιας εμπορικής σχέσης. Οι αρχές των κρατών μελών θα μπορούσαν επίσης να παρέχουν κατάλληλες οδηγίες και κατευθυντήριες γραμμές στους πιστωτικούς φορείς. Οι καταναλωτές θα πρέπει επίσης να ενεργούν με σύνεση και να τηρούν τις συμβατικές υποχρεώσεις τους.

- (27) Παρά τις πληροφορίες που πρέπει να παρέχονται πριν από τη σύναψη της σύμβασης, ο καταναλωτής ενδέχεται να εξακολουθεί να χρειάζεται πρόσθετη βοήθεια προκειμένου να αποφασίσει ποια σύμβαση πίστωσης, από την ψαλίδα των προτεινόμενων προϊόντων, είναι η πιο κατάλληλη για τις ανάγκες και την οικονομική κατάστασή του. Επομένως, τα κράτη μέλη θα πρέπει να εξασφαλίζουν ότι οι πιστωτικοί φορείς παρέχουν τέτοια βοήθεια όσον αφορά τα πιστωτικά προϊόντα που παρέχουν στον καταναλωτή. Κατά περίπτωση, οι σχετικές πληροφορίες που πρέπει να παρέχονται πριν από τη σύμβαση καθώς και τα βασικά χαρακτηριστικά που παρουσιάζουν τα προτεινόμενα προϊόντα θα πρέπει να εξηγούνται στον καταναλωτή με εξατομικευμένο τρόπο, ούτως ώστε να αντιλαμβάνεται τις ενδεχόμενες συνέπειές τους για την οικονομική του κατάσταση. Αυτό το καθήκον συνδρομής του καταναλωτή θα πρέπει να ισχύει επίσης, κατά περίπτωση, για τους μεσίτες πιστώσεων. Τα κράτη μέλη θα μπορούσαν να ορίζουν τότε ακριβώς πριν από τη σύναψη της σύμβασης και σε ποιο βαθμό θα πρέπει να παρέχονται εξηγήσεις στον καταναλωτή, λαμβανομένων υπόψη των συγκεκριμένων συνθηκών παροχής της πίστωσης, της ανάγκης βοήθειας του καταναλωτή και της φύσης των μεμονωμένων πιστωτικών προϊόντων.

- (28) Προς εκτίμηση της πιστοληπτικής ικανότητας του καταναλωτή, ο πιστωτικός φορέας θα πρέπει επίσης να ερευνά σχετικές βάσεις δεδομένων. Οι νομικές και πραγματικές συνθήκες ενδέχεται να απαιτούν τη διακύμανση πεδίου των εν λόγω ερευνών. [...]»

- 4 Το άρθρο 5 της οδηγίας 2008/48, με τίτλο «Παροχή πληροφοριών πριν από τη σύναψη της σύμβασης», ορίζει στις παραγράφους του 1, πρώτο εδάφιο, και 6:

«1. Εγκαιρώς και προτού δεσμευθεί ο καταναλωτής από οποιαδήποτε σύμβαση πίστωσης ή σχετική προσφορά, ο πιστωτικός φορέας και, κατά περίπτωση, ο μεσίτης πιστώσεων παρέχουν στον καταναλωτή, βάσει των πιστωτικών όρων και προϋποθέσεων που προσφέρει ο πιστωτικός φορέας και, ενδεχομένως, των προτιμήσεων που έχει εκφράσει και των πληροφοριών που έχει παράσχει ο καταναλωτής, τις πληροφορίες που είναι απαραίτητες για τη σύγκριση διάφορων προσφορών προκειμένου να ληφθεί τεκμηριωμένη απόφαση σχετικά με τη σύναψη σύμβασης πίστωσης. Οι πληροφορίες αυτές παρέχονται, εγγράφως ή επί άλλου σταθερού μέσου, μέσω των “τυποποιημένων ευρωπαϊκών πληροφοριών καταναλωτικής πίστης” που περιλαμβάνονται στο παράρτημα II. Ο

πιστωτικός φορέας θεωρείται ότι έχει εκπληρώσει τις υποχρεώσεις παροχής πληροφοριών της παρούσας παραγράφου και του άρθρου 3, παράγραφοι 1 και 2, της οδηγίας 2002/65/EK, εφόσον έχει παράσχει τις “τυποποιημένες ευρωπαϊκές πληροφορίες καταναλωτικής πίστης”.

[...]

6. Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι οι πιστωτικοί φορείς και, κατά περίπτωση, οι μεσίτες πιστώσεων παρέχουν επαρκείς εξηγήσεις στον καταναλωτή, ούτως ώστε να μπορεί ο καταναλωτής να αξιολογήσει εάν η προτεινόμενη σύμβαση πίστωσης προσαρμόζεται στις ανάγκες του και στην οικονομική κατάστασή του, με επεξήγηση, όπου απαιτείται, των πληροφοριών που παρέχονται πριν από τη σύναψη της σύμβασης σύμφωνα με την παράγραφο 1 και με επισήμανση των βασικών χαρακτηριστικών των προτεινόμενων προϊόντων και των συγκεκριμένων επιπτώσεων που μπορεί να έχουν για τον καταναλωτή, συμπεριλαμβανομένων των συνεπειών της μη καταβολής από τον καταναλωτή. Τα κράτη μέλη μπορούν να προσαρμόζουν τον τρόπο και την έκταση παροχής αυτής της βοήθειας καθώς επίσης και από ποιον παρέχεται, στις συγκεκριμένες περιστάσεις της κατάστασης στο πλαίσιο της οποίας προσφέρεται η σύμβαση πίστωσης, στο πρόσωπο στο οποίο προσφέρεται και το είδος της παρεχόμενης πίστωσης.»

5 Το άρθρο 8 της οδηγίας αυτής, με τίτλο «Υποχρέωση εκτίμησης της πιστοληπτικής ικανότητας του καταναλωτή», προβλέπει στην παράγραφο του 1 τα εξής:

«Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι, πριν από τη σύναψη της σύμβασης πίστωσης, ο πιστωτικός φορέας εκτιμά την πιστοληπτική ικανότητα του καταναλωτή, βάσει επαρκών στοιχείων που λαμβάνονται κατά περίπτωση από τον καταναλωτή και, εν ανάγκη, κατόπιν έρευνας στην κατάλληλη βάση δεδομένων. Τα κράτη μέλη η νομοθεσία των οποίων απαιτεί από τους πιστωτικούς φορείς να αξιολογούν την πιστοληπτική ικανότητα των καταναλωτών, κατόπιν έρευνας στην κατάλληλη βάση δεδομένων, μπορούν να διατηρήσουν την απαίτηση αυτή.»

6 Το άρθρο 22 της εν λόγω οδηγίας, με τίτλο «Εναρμόνιση και αναγκαστικός χαρακτήρας της παρούσας οδηγίας», ορίζει στις παραγράφους του 2 και 3:

«2. Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι οι καταναλωτές δεν μπορούν να παραιτούνται των δικαιωμάτων που τους παραχωρούνται δυνάμει των διατάξεων του εθνικού δικαίου που μεταφέρουν στο εθνικό δίκαιο την παρούσα οδηγία ή αντιστοιχούν σ' αυτήν.

3. Τα κράτη μέλη μεριμνούν επίσης ώστε οι διατάξεις που θεσπίζουν κατ' εφαρμογή της παρούσας οδηγίας να μην καταστρατηγούνται μέσω του τρόπου διατύπωσης των συμβάσεων, ιδίως με την ενσωμάτωση αναλήψεων ή συμβάσεων πίστωσης, που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της παρούσας οδηγίας, σε συμβάσεις πίστωσης ο χαρακτήρας ή ο σκοπός των οποίων θα επέτρεπε την αποφυγή της εφαρμογής της.»

Το γαλλικό δίκαιο

7 Ο νόμος αριθ. 2010-737, της 1ης Ιουλίου 2010, για τη μεταρρύθμιση του τομέα της καταναλωτικής πίστης (*JORF* της 2ας Ιουλίου 2010, σ. 12001), με τον οποίο μεταφέρθηκε στη γαλλική νομοθεσία η οδηγία 2008/48, ενσωματώθηκε στα άρθρα L. 311-1 επ. του κώδικα προστασίας του καταναλωτή.

8 Το άρθρο L. 311-6 του κώδικα αυτού ορίζει:

«I. Πριν από τη σύναψη της συμβάσεως πιστώσεως, ο πιστωτικός φορέας ή ο μεσίτης πιστώσεων παρέχει στον δανειολήπτη, εγγράφως ή με άλλο σταθερό μέσο, τις πληροφορίες που είναι απαραίτητες για τη σύγκριση διαφόρων προσφορών και επιτρέπουν στον δανειολήπτη, λαμβανομένων υπόψη των προτιμήσεών του, να κατανοήσει σαφώς την έκταση των υποχρεώσεων που αναλαμβάνει.

[...]

II. Όταν ο καταναλωτής ζητεί τη σύναψη συμβάσεως πιστώσεως στον τόπο πωλήσεως, ο πιστωτικός φορέας διασφαλίζει ότι το έντυπο με τις πληροφορίες που αναφέρεται στο σημείο I παρέχεται στον καταναλωτή στον τόπο πωλήσεως.»

9 Το άρθρο L. 311-8 του εν λόγω κώδικα προβλέπει:

«Ο πιστωτικός φορέας ή ο μεσίτης πιστώσεων παρέχουν στον δανειολήπτη τις εξηγήσεις που του επιτρέπουν να αξιολογήσει εάν η προτεινόμενη σύμβαση πιστώσεως προσαρμόζεται στις ανάγκες του και στην οικονομική κατάστασή του, ιδίως όσον αφορά τις πληροφορίες που περιέχονται στο έντυπο που αναφέρεται στο άρθρο L. 311-6. Εφιστά την προσοχή του δανειολήπτη στα βασικά χαρακτηριστικά της προταθείσας ή των προταθεισών πιστώσεων και στις επιπτώσεις που ενδέχεται να συνεπάγονται οι πιστώσεις αυτές για την οικονομική του κατάσταση, μεταξύ άλλων σε περίπτωση αδυναμίας πληρωμής. Οι εν λόγω πληροφορίες παρέχονται, κατά περίπτωση, με βάση τις προτιμήσεις που εκφράζει ο δανειολήπτης.

[...]

10 Το άρθρο L. 311-9 του ίδιου κώδικα έχει ως εξής:

«Πριν από τη σύναψη συμβάσεως πιστώσεως, ο πιστωτικός φορέας ελέγχει την πιστοληπτική ικανότητα του δανειολήπτη βάσει επαρκών στοιχείων, περιλαμβανομένων των στοιχείων που παρέχονται από τον δανειολήπτη κατόπιν αιτήματος του πιστωτικού φορέα. Ο πιστωτικός φορέας διενεργεί έρευνα στο κατά το άρθρο L. 333-4 αρχείο, υπό τις προϋποθέσεις που προβλέπονται στην κανονιστική πράξη που αναφέρεται στο άρθρο L. 333-5.»

11 Το άρθρο L. 311-48, δεύτερο και τρίτο εδάφιο, του κώδικα προστασίας του καταναλωτή προβλέπει:

«Όταν ο πιστωτικός φορέας δεν τηρεί τις υποχρεώσεις που ορίζονται στα άρθρα L. 311-8 και L. 311-9, εκπίπτει από το δικαίωμα εισπράξεως τόκων, στο σύνολό τους ή κατά το μέρος που καθορίζεται από το δικαστήριο. [...]

Ο δανειολήπτης υποχρεούται στην επιστροφή μόνον του κεφαλαίου εντός των προβλεπομένων προθεσμιών, καθώς και, κατά περίπτωση, στην καταβολή των τόκων ως προς τους οποίους ο πιστωτικός φορέας δεν εξέπεσε από το δικαίωμα εισπράξεως. Τα ποσά που εισπράχθηκαν έναντι τόκων, οι οποίοι ανατοκίζονται με το νόμιμο επιτόκιο από την ημερομηνία της καταβολής τους, επιστρέφονται από τον πιστωτικό φορέα ή υπολογίζονται ως καταβληθέντα έναντι του κεφαλαίου.»

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

12 Στις 5 Μαΐου 2011, το ζεύγος Bonato συνήψε με την CA CF, μέσω εμπόρου, σύμβαση αφορώσα προσωπικό δάνειο για την απόκτηση αυτοκινήτου οχήματος ποσού 20 900 ευρώ, με ετήσιο σταθερό επιτόκιο 6,40 % και συνολικό ετήσιο πραγματικό επιτόκιο 7,685 %.

- 13 Στις 15 Ιουλίου 2011, η I. Bakkaus συνήψε με την CA CF σύμβαση προσωπικού δανείου ποσού 20 000 ευρώ, με ετήσιο σταθερό επιτόκιο 7,674 % και συνολικό ετήσιο πραγματικό επιτόκιο 7,950 %.
- 14 Επειδή σταμάτησε η αποπληρωμή των δανείων αυτών, η CA CF άσκησε αγωγή κατά των δανειοληπτών ενώπιον του tribunal d'instance d'Orléans ζητώντας να υποχρεωθούν στην καταβολή του οφειλομένου ποσού των εν λόγω δανείων, πλέον τόκων.
- 15 Το αιτούν δικαστήριο εξέτασε αυτεπαγγέλτως τον λόγο ο οποίος αφορά την ενδεχόμενη έκπτωση του πιστωτικού φορέα από το δικαίωμα εισπράξεως τόκων, που προβλέπεται στο άρθρο L. 311-48, δεύτερο εδάφιο, του κώδικα προστασίας του καταναλωτή, καθόσον η CA CF δεν προσκόμισε στις επ' ακροατηρίου συζητήσεις ούτε το έντυπο με τις πληροφορίες που πρέπει να παρέχονται πριν από τη σύναψη της συμβάσεως στους δανειολήπτες ούτε κανένα άλλο έγγραφο που να δικαιολογεί ότι είχε εκπληρώσει έναντι των δανειοληπτών το καθήκον παροχής διευκρινίσεων και ελέγχου της πιστοληπτικής τους ικανότητας.
- 16 Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι η οδηγία 2008/48 και ο νόμος αριθ. 2010/737, ο οποίος αφορά τη μεταφορά της οδηγίας αυτής στο γαλλικό δίκαιο, επιβάλλουν στους πιστωτικούς φορείς την υποχρέωση παροχής πληροφοριών και διευκρινίσεων ούτως ώστε να μπορεί ο δανειολήπτης να είναι ενημερωμένος κατά την επιλογή της σύναψης συμβάσεως δανείου. Εντούτοις, καμία διάταξη της εν λόγω οδηγίας ή του νόμου αυτού δεν καθορίζει κανόνες σχετικά με το βάρος και τις λεπτομέρειες αποδείξεως της εκτελέσεως των υποχρεώσεων τις οποίες υπέχουν οι πιστωτικοί φορείς.
- 17 Όσον αφορά την υποχρέωση του πιστωτικού φορέα να δώσει στους καταναλωτές έντυπο των «τυποποιημένων ευρωπαϊκών πληροφοριών καταναλωτικής πίστης», το αιτούν δικαστήριο εκθέτει ότι, εν προκειμένω, το έντυπο αυτό δεν προσκομίστηκε από την CA CF. Η εταιρία αυτή δεν προσκόμισε ούτε έγγραφα σχετικά με το καθήκον της παροχής διευκρινίσεων και δεν έκανε καμία μνεία για την εν λόγω απουσία δικαιολογητικών εγγράφων. Εντούτοις, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι στην υπογραφείσα από την I. Bakkaus σύμβαση περιλαμβάνεται τυποποιημένη ρήτρα, η οποία έχει ως εξής: «Η υπογεγραμμένη Bakkaus Ingrid αναγνωρίζω ότι έλαβα γνώση των τυποποιημένων ευρωπαϊκών πληροφοριών καταναλωτικής πίστης». Το εν λόγω δικαστήριο κρίνει ότι η ρήτρα αυτή μπορεί να προκαλέσει δυσχέρειες αν πρέπει να έχει ως αποτέλεσμα, εις βάρος του καταναλωτή, την αντιστροφή του βάρους αποδείξεως. Το ίδιο δικαστήριο κρίνει ότι αυτό το είδος ρήτρας μπορεί, επομένως, να καταστήσει δυσχερή, αν όχι αδύνατη, την εκ μέρους του καταναλωτή άσκηση του δικαιώματος αμφισβήτησεως της πλήρους εκτελέσεως των υποχρεώσεων τις οποίες υπέχει ο πιστωτικός φορέας.
- 18 Όσον αφορά τον έλεγχο της πιστοληπτικής ικανότητας των δανειοληπτών, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι, μολονότι, στην υπόθεση κατά της I. Bakkaus, η CA CF προσκόμισε εκκαθαριστικό σημείωμα των εισοδημάτων και υποχρεώσεων, υπογραφέν από τη δανειολήπτρια, καθώς και τα δικαιολογητικά έγγραφα των εισοδημάτων που του είχε προσκομίσει η ενδιαφερομένη, τούτο δεν συντρέχει στην υπόθεση κατά του ζεύγους Bonato.
- 19 Υπό τις συνθήκες αυτές το tribunal d'instance d'Orléans αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:
- «1) Έχει η οδηγία [2008/48] την έννοια ότι ο πιστωτικός φορέας φέρει το βάρος αποδείξεως της ορθής και πλήρους εκπληρώσεως, κατά τη σύναψη και εκτέλεση συμβάσεως πιστώσεως, των υποχρεώσεων που προκύπτουν από την εθνική νομοθεσία μεταφοράς της [εν λόγω] οδηγίας στην εσωτερική έννομη τάξη;
- 2) Αντιβαίνει προς την οδηγία [2008/48] το γεγονός ότι η ορθή και πλήρης εκπλήρωση των υποχρεώσεων του πιστωτικού φορέα μπορεί να αποδειχθεί αποκλειστικώς μέσω τυποποιημένης ρήτρας περιλαμβανόμενης στη σύμβαση πιστώσεως, σχετικά με την εκ μέρους του καταναλωτή

αναγνώριση της εκπληρώσεως των υποχρεώσεων του πιστωτικού φορέα, η οποία δεν επιβεβαιώνεται από άλλα έγγραφα εκδοθέντα από τον πιστωτικό φορέα και παραδοθέντα στον δανειολήπτη;

- 3) Έχει το άρθρο 8 της οδηγίας [2008/48] την έννοια ότι αντιβαίνει προς αυτό η διενέργεια του ελέγχου της πιστοληπτικής ικανότητας του καταναλωτή μόνον βάσει των δηλωθεισών από τον καταναλωτή πληροφοριών, χωρίς ουσιαστικό έλεγχο των πληροφοριών αυτών βάσει άλλων στοιχείων;
- 4) Έχει το άρθρο 5, παράγραφος 6, της οδηγίας [2008/48] την έννοια ότι ο πιστωτικός φορέας δεν θεωρείται ότι έχει παράσχει προσηκουσες διευκρινίσεις στον καταναλωτή αν δεν έχει προηγουμένως ελέγξει την οικονομική του κατάσταση και τις ανάγκες του;

Έχει το άρθρο 5, παράγραφος 6, της οδηγίας [2008/48] την έννοια ότι αντιβαίνει προς αυτό το να προκύπτουν οι παρεχόμενες στον καταναλωτή προσηκουσες διευκρινίσεις μόνον από τις συμβατικές πληροφορίες οι οποίες αναφέρονται στη σύμβαση πιστώσεως, χωρίς κατάρτιση συγκεκριμένου εγγράφου;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του πρώτου και του δεύτερου προδικαστικού ερωτήματος

- 20 Με το πρώτο και το δεύτερο ερώτημά του, τα οποία αρμόζει να εξετασθούν από κοινού, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί, πρώτον, αν η οδηγία 2008/48 έχει την έννοια ότι ο πιστωτικός φορέας φέρει το βάρος αποδείξεως της ορθής και πλήρους εκτελέσεως των προσυμβατικών υποχρεώσεων, τις οποίες επιτάσσουν τα άρθρα 5 και 8 της οδηγίας αυτής και προκύπτουν από το εθνικό δίκαιο που μεταφέρει την εν λόγω οδηγία στην εσωτερική έννομη τάξη, και, δεύτερον, αν η προσθήκη, στη σύμβαση πιστώσεως, τυποποιημένης ρήτρας, σχετικά με την εκ μέρους του καταναλωτή αναγνώριση της εκπληρώσεως των υποχρεώσεων του πιστωτικού φορέα, η οποία δεν επιβεβαιώνεται από άλλα έγγραφα εκδοθέντα από τον πιστωτικό φορέα και παραδοθέντα στον δανειολήπτη, μπορεί να αρκεί προς απόδειξη της ορθής εκπληρώσεως των προσυμβατικών υποχρεώσεων τις οποίες υπέχει ο πιστωτικός φορέας.
- 21 Προκαταρκτικώς, τονίζεται ότι οι προσυμβατικές υποχρεώσεις, τις οποίες αφορούν τα αν λόγω ερωτήματα, συμβάλλουν στην επίτευξη του σκοπού της οδηγίας 2008/48, ο οποίος συνίσταται, όπως προκύπτει από τις αιτιολογικές σκέψεις της 7 και 9, στη θέσπιση, στον τομέα της καταναλωτικής πίστης, πλήρους και υποχρεωτικής εναρμονίσεως σε ορισμένους σημαντικούς τομείς, η οποία θεωρείται απαραίτητη για να εξασφαλισθεί υψηλό και ισοδύναμο επίπεδο προστασίας των συμφερόντων όλων των καταναλωτών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και για να διευκολυνθεί η δημιουργία εύρυθμης εσωτερικής αγοράς στον τομέα της καταναλωτικής πίστης (βλ. απόφαση LCL Le Crédit Lyonnais, C-565/12, EU:C:2014:190, σκέψη 42).
- 22 Εντούτοις, όσον αφορά, πρώτον, το βάρος αποδείξεως της εκ μέρους του πιστωτικού φορέα εκπληρώσεως των υποχρεώσεων του παροχής επαρκών εξηγήσεων στον καταναλωτή και ελέγχου της πιστοληπτικής του ιδιότητας, που προβλέπονται στα άρθρα 5 και 8 της οδηγίας 2008/48, και, δεύτερον, προσκομίσεως των αποδεικτικών στοιχείων για την εκπλήρωση των υποχρεώσεων του αυτών, διαπιστώνεται ότι η οδηγία αυτή δεν περιλαμβάνει καμία διάταξη συναφώς.
- 23 Κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, ελλείψει σχετικής κανονιστικής ρυθμίσεως της Ένωσης, οι διαδικαστικές λεπτομέρειες που έχουν σκοπό να εξασφαλίζουν την προάσπιση των δικαιωμάτων που οι ιδιώτες έλκουν από το δίκαιο της Ένωσης εμπίπτουν στην εσωτερική έννομη τάξη εκάστου κράτους μέλους δυνάμει της αρχής της διαδικαστικής αυτονομίας των κρατών μελών, υπό την προϋπόθεση,

- πάντως, ότι οι σχετικές ρυθμίσεις δεν είναι λιγότερο ευνοϊκές από εκείνες που διέπουν παρόμοιες καταστάσεις εσωτερικής φύσεως (αρχή της ισοδυναμίας) και δεν καθιστούν πρακτικώς αδύνατη ή υπερβολικά δυσχερή την άσκηση των δικαιωμάτων που χορηγεί η κοινοτική έννομη τάξη (αρχή της αποτελεσματικότητας) (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση Sprechtl κ.λπ., C-501/12 έως C-506/12, C-540/12 και C-541/12, EU:C:2014:2005, σκέψη 112 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 24 Όσον αφορά την αρχή της ισοδυναμίας, επισημαίνεται ότι το Δικαστήριο δεν έχει στη διάθεσή του κανένα στοιχείο ικανό να δημιουργήσει αμφιβολία ως προς τη συμφωνία της επίμαχης στην κύρια δίκη κανονιστικής ρυθμίσεως με την αρχή αυτή.
- 25 Όσον αφορά την αρχή της αποτελεσματικότητας, υπενθυμίζεται ότι το Δικαστήριο έχει ήδη κρίνει ότι κάθε περίπτωση κατά την οποία τίθεται το ζήτημα εάν μια εθνική δικονομική διάταξη καθιστά αδύνατη ή εξαιρετικώς δυσχερή την εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης πρέπει να αναλύεται λαμβανομένης υπόψη της σημασίας της εν λόγω διατάξεως στο πλαίσιο της όλης διαδικασίας, καθώς και της εξελίξεως και των ιδιαιτεροτήτων της διαδικασίας αυτής ενώπιον των διαφόρων εθνικών δικαιοδοτικών οργάνων (απόφαση Kušionová, C-34/13, EU:C:2014:2189, σκέψη 52 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 26 Εν προκειμένω, όσον αφορά την εθνική κανονιστική ρύθμιση της κύριας δίκης, υπενθυμίζεται ότι δεν απόκειται στο Δικαστήριο να αποφανθεί επί της ερμηνείας διατάξεων του εσωτερικού δικαίου, καθόσον την αποστολή αυτή έχει αποκλειστικώς το αιτούν δικαστήριο.
- 27 Εντούτοις, πρέπει να διευκρινιστεί ότι η τήρηση της αρχής αυτής διακυβεύεται αν ο καταναλωτής φέρει το βάρος αποδείξεως της μη εκπληρώσεως των υποχρεώσεων τις οποίες επιτάσσουν τα άρθρα 5 και 8 της οδηγίας 2008/48. Συγκεκριμένα, ο καταναλωτής δεν έχει στη διάθεσή του μέσα βάσει των οποίων μπορεί να αποδείξει ότι ο πιστωτικός φορέας, αφενός, δεν του προσκόμισε τις απαιτούμενες από το άρθρο 5 της οδηγίας αυτής πληροφορίες και, αφετέρου, δεν ήλεγξε την πιστοληπτική του ικανότητα.
- 28 Αντιστρόφως, η αποτελεσματικότητα των δικαιωμάτων που παρέχει η οδηγία 2008/48 διασφαλίζεται από εθνικό κανόνα σύμφωνα με τον οποίο ο πιστωτικός φορέας υποχρεούται, κατ' αρχήν, να δικαιολογήσει ενώπιον του δικαστηρίου την ορθή εκπλήρωση των προσυμβατικών αυτών υποχρεώσεων. Ο κανόνας αυτός αποσκοπεί στη διασφάλιση, όπως υπομνήσθηκε στη σκέψη 21 της παρούσας αποφάσεως, της προστασίας του καταναλωτή, χωρίς να αποτελεί δυσανάλογη προσβολή του δικαιώματος του πιστωτικού φορέα σε δίκαιη δίκη. Συγκεκριμένα, όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 35 των προτάσεών του, ο επιμελής πιστωτικός φορέας πρέπει να έχει επίγνωση της ανάγκης συλλογής και διατηρήσεως των αποδείξεων της εκπληρώσεως των υποχρεώσεων παροχής πληροφοριών και διευκρινίσεων που υπέχει.
- 29 Όσον αφορά την τυποποιημένη ρήτρα που περιλαμβάνεται στη συναφθείσα από την I. Bakkaus σύμβαση, η ρήτρα αυτή δεν διακυβεύει την αποτελεσματικότητα των αναγνωριζομένων με την οδηγία 2008/48 δικαιωμάτων αν, δυνάμει του εθνικού δικαίου, η ρήτρα αυτή συνεπάγεται μόνον ότι ο δανειολήπτης επιβεβαιώνει ότι του έχει δοθεί το έντυπο των τυποποιημένων ευρωπαϊκών πληροφοριών.
- 30 Συναφώς, από το άρθρο 22, παράγραφος 3, της οδηγίας 2008/48 προκύπτει ότι η ρήτρα αυτή δεν μπορεί να παρέχει στον πιστωτικό φορέα τη δυνατότητα παρακάμψεως των υποχρεώσεών του. Επομένως, η εν λόγω τυποποιημένη ρήτρα αποτελεί στοιχείο το οποίο ο πιστωτικός φορέας πρέπει να τεκμηριώσει με ένα ή περισσότερα λυσιτελή αποδεικτικά στοιχεία. Εξάλλου, ο καταναλωτής πρέπει να είναι πάντοτε σε θέση να προβάλλει ότι δεν έλαβε το έντυπο αυτό ή ότι, με το εν λόγω έντυπο, ο πιστωτικός φορέας δεν εκπληρώνει τις προσυμβατικές υποχρεώσεις τις οποίες υπέχει.

- 31 Αν, αντιθέτως, η εν λόγω τυποποιημένη ρήτρα συνεπάγεται, δυνάμει του εθνικού δικαίου, την εκ μέρους του καταναλωτή αναγνώριση της πλήρους και ορθής εκπληρώσεως των προσυμβατικών υποχρεώσεων του πιστωτικού φορέα, συνεπιφέρει, κατά συνέπεια, αντιστροφή του βάρους αποδείξεως της εκπληρώσεως των εν λόγω υποχρεώσεων δυνάμενη να διακυβεύσει την αποτελεσματικότητα των αναγνωριζόμενων με την οδηγία 2008/48 δικαιωμάτων. Επομένως, στο αιτούν δικαστήριο απόκειται να εξακριβώσει αν η αποδεικτική αξία της εν λόγω τυποποιημένης ρήτρας θίγει τη δυνατότητα, τόσο του καταναλωτή όσο και του δικαστή, να αμφισβητήσουν την ορθή εκπλήρωση των προσυμβατικών υποχρεώσεων παροχής πληροφοριών και ελέγχου τις οποίες υπέχει ο πιστωτικός φορέας.
- 32 Λαμβανομένου υπόψη του συνόλου των προπαρατεθέντων, στο πρώτο και δεύτερο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι οι διατάξεις της οδηγίας 2008/48 έχουν την έννοια ότι:
- αφενός, αντιτίθενται σε εθνική ρύθμιση σύμφωνα με την οποία ο καταναλωτής φέρει το βάρος αποδείξεως της μη εκπληρώσεως των υποχρεώσεων οι οποίες επιβάλλονται από τα άρθρα 5 και 8 της οδηγίας 2008/48 και,
 - αφετέρου, αντιτίθενται στο ότι, λόγω της τυποποιημένης ρήτρας, ο δικαστής μπορεί να κρίνει ότι ο καταναλωτής αναγνώρισε την πλήρη και ορθή εκτέλεση των προσυμβατικών υποχρεώσεων του πιστωτικού φορέα, καθόσον η ρήτρα αυτή συνεπιφέρει αντιστροφή του βάρους αποδείξεως της εκπληρώσεως των υποχρεώσεων αυτών, δυνάμενη να διακυβεύσει την αποτελεσματικότητα των αναγνωριζόμενων από την οδηγία 2008/48 δικαιωμάτων.

Επί του τρίτου ερωτήματος

- 33 Με το τρίτο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινιστεί αν το άρθρο 8 της οδηγίας 2008/48 έχει την έννοια ότι αντιτίθεται στον έλεγχο της πιστοληπτικής ικανότητας του καταναλωτή βάσει μόνον των δηλωθεισών από τον καταναλωτή πληροφοριών, χωρίς να πραγματοποιείται ουσιαστικός έλεγχος των πληροφοριών αυτών μέσω άλλων στοιχείων.
- 34 Από το άρθρο 8, παράγραφος 1, της οδηγίας 2008/48 προκύπτει ότι, πριν από τη σύναψη συμβάσεως πιστώσεως, ο πιστωτικός φορέας εκτιμά την πιστοληπτική ικανότητα του καταναλωτή, βάσει επαρκών στοιχείων που λαμβάνονται κατά περίπτωση από τον καταναλωτή και, εν ανάγκη, κατόπιν έρευνας στην κατάλληλη βάση δεδομένων.
- 35 Συναφώς, η αιτιολογική σκέψη 26 της εν λόγω οδηγίας αναφέρει ότι οι πιστωτικοί φορείς πρέπει να έχουν ατομικά την ευθύνη του ελέγχου της πιστοληπτικής ικανότητας του καταναλωτή και πρέπει να μπορούν να χρησιμοποιούν όχι μόνο τις πληροφορίες που παρέχει ο καταναλωτής κατά την προετοιμασία της αντίστοιχης σύμβασης πίστωσης, αλλά και εκείνες που έχει παράσχει κατά τη διάρκεια μακροχρόνιας εμπορικής σχέσης. Συνεπώς, η υποχρέωση αυτή αποσκοπεί στην ενίσχυση της ευθύνης των πιστωτικών φορέων και στην αποτροπή χορηγήσεως δανείων σε αφερέγγυους καταναλωτές.
- 36 Η οδηγία 2008/48 δεν αναφέρει εξαντλητικώς τις πληροφορίες βάσει των οποίων ο πιστωτικός φορέας μπορεί να εκτιμήσει την πιστοληπτική ικανότητα του καταναλωτή και ούτε διευκρινίζει αν οι πληροφορίες αυτές πρέπει να ελεγχθούν και με ποιον τρόπο. Αντιθέτως, το γράμμα του άρθρου 8, παράγραφος 1, της οδηγίας 2008/48, υπό το πρίσμα της αιτιολογικής της σκέψης 26, παρέχει περιθώριο εκτιμήσεως στον πιστωτικό φορέα για να καθορίσει αν οι πληροφορίες τις οποίες έχει στη διάθεσή του αρκούν για να πιστοποιήσουν την πιστοληπτική ικανότητα του καταναλωτή και αν πρέπει να τις εκτιμήσει μέσω άλλων στοιχείων.
- 37 Επομένως, ο πιστωτικός φορέας πρέπει, πρώτον, σε κάθε περίπτωση και λαμβανομένων υπόψη των ιδιαιτέρων περιστάσεών της, να εκτιμά αν οι εν λόγω πληροφορίες είναι κατάλληλες και επαρκείς για τον έλεγχο της πιστοληπτικής ικανότητας του δανειολήπτη. Συναφώς, ο επαρκής χαρακτήρας των

πληροφοριών αυτών μπορεί να ποικίλλει σε συνάρτηση με τις περιστάσεις υπό τις οποίες λαμβάνει χώρα η σύναψη της συμβάσεως πιστώσεως, την προσωπική κατάσταση του καταναλωτή ή το ποσό το οποίο αφορά η σύμβαση αυτή. Ο εν λόγω έλεγχος μπορεί να πραγματοποιείται βάσει δικαιολογητικών εγγράφων σχετικών με την οικονομική κατάσταση του καταναλωτή, αλλά δεν αποκλείεται ο πιστωτικός φορέας να συνεκτιμά όσα ήδη γνωρίζει για την οικονομική κατάσταση του υποψηφίου δανειολήπτη. Πάντως, μη τεκμηριωμένες απλές δηλώσεις του καταναλωτή δεν μπορούν, καθεαυτές, να χαρακτηρισθούν ως επαρκείς αν δεν συνοδεύονται από δικαιολογητικά στοιχεία.

- 38 Δεύτερον, και υπό την επιφύλαξη της δεύτερης περιόδου του άρθρου 8, παράγραφος 1, της οδηγίας 2008/48, σύμφωνα με την οποία τα κράτη μέλη μπορούν να διατηρήσουν, στη νομοθεσία τους, την υποχρέωση του πιστωτικού φορέα να συμβουλευέται βάση δεδομένων, η οδηγία 2008/48 δεν επιβάλλει στους πιστωτικούς φορείς να ελέγχουν συστηματικώς την ακρίβεια των προσκομισθεισών από τον καταναλωτή πληροφοριών. Σε συνάρτηση με τις ίδιες περιστάσεις κάθε συγκεκριμένης περιπτώσεως, ο πιστωτικός φορέας μπορεί να ικανοποιείται από τις πληροφορίες που του προσκόμισε ο καταναλωτής, χωρίς να κρίνει ότι πρέπει να τις επιβεβαιώσει.
- 39 Λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθέντων, στο τρίτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 8, παράγραφος 1, της οδηγίας 2008/48 έχει την έννοια ότι, αφενός, δεν αντιτίθεται στον έλεγχο της πιστοληπτικής ικανότητας του καταναλωτή μόνον βάσει των προσκομισθεισών από τον καταναλωτή πληροφοριών, υπό την προϋπόθεση ότι οι πληροφορίες αυτές είναι επαρκείς και οι απλές δηλώσεις του συνοδεύονται από δικαιολογητικά έγγραφα, και, αφετέρου, δεν επιβάλλει στον πιστωτικό φορέα να προβαίνει σε συστηματικούς ελέγχους των προσκομισθεισών από τον καταναλωτή πληροφοριών.

Επί του τέταρτου ερωτήματος

- 40 Με το τέταρτο ερώτημά του, το οποίο έχει δύο μέρη, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, πρώτον, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 5, παράγραφος 6, της οδηγίας 2008/48 έχει την έννοια ότι ο πιστωτικός φορέας δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι έχει δώσει επαρκείς εξηγήσεις στον καταναλωτή αν δεν έχει προηγουμένως ελέγξει την οικονομική κατάσταση και τις ανάγκες του καταναλωτή. Δεύτερον, το εν λόγω δικαστήριο ζητεί να διευκρινιστεί αν η διάταξη αυτή έχει την έννοια ότι αντιτίθεται στην παροχή επαρκών εξηγήσεων στον καταναλωτή οι οποίες προκύπτουν μόνον από συμβατικές υποχρεώσεις, μνημονευόμενες στη σύμβαση πιστώσεως, χωρίς να έχει καταρτιστεί κανένα συγκεκριμένο έγγραφο.
- 41 Όσον αφορά το πρώτο μέρος του ερωτήματος αυτού, από το άρθρο 5, παράγραφος 6, της οδηγίας 2008/48 και την αιτιολογική της σκέψη 27 προκύπτει ότι, παρά τις προσυμβατικές πληροφορίες που πρέπει να προσκομίζονται δυνάμει του άρθρου 5, παράγραφος 1, της οδηγίας αυτής, ο καταναλωτής ενδέχεται, πριν από τη σύναψη της συμβάσεως, να χρειάζεται πρόσθετη βοήθεια προκειμένου να αποφασίσει ποια σύμβαση πιστώσεως είναι η καταλληλότερη για τις ανάγκες του και την οικονομική του κατάσταση. Επομένως, ο πιστωτικός φορέας πρέπει να παρέχει στον καταναλωτή επαρκείς και εξατομικευμένες εξηγήσεις, χάρη στις οποίες ο καταναλωτής θα είναι σε θέση να αποφασίσει αν η προτεινόμενη σύμβαση πιστώσεως προσαρμόζεται στις ανάγκες του και στην οικονομική του κατάσταση, ενδεχομένως παρέχοντάς του διευκρινίσεις επί των προσυμβατικών πληροφοριών, τα ουσιώδη χαρακτηριστικά των προτεινόμενων προϊόντων και τις συγκεκριμένες επιπτώσεις που μπορεί να έχουν στην κατάστασή του, περιλαμβανομένων των συνεπειών της μη καταβολής από τον καταναλωτή.
- 42 Επομένως, η εν λόγω υποχρέωση παροχής επαρκών εξηγήσεων αποσκοπεί στην παροχή της δυνατότητας στον καταναλωτή να αποφασίζει εν πλήρει επιγνώσει όσον αφορά ένα είδος συμβάσεως δανείου.

- 43 Αντιθέτως, όπως ήδη επισημάνθηκε στη σκέψη 35 της παρούσας αποφάσεως, η υποχρέωση ελέγχου της πιστοληπτικής ικανότητας του καταναλωτή, η οποία προβλέπεται στο άρθρο 8, παράγραφος 1, της οδηγίας 2008/48, αποσκοπεί στην ενίσχυση της ευθύνης του πιστωτικού φορέα και στη μη χορήγηση πιστώσεως σε αφερέγγυους καταναλωτές.
- 44 Το άρθρο 5 της ως άνω οδηγίας καθώς και το άρθρο 8 της οδηγίας αυτής αποσκοπούν στην προστασία και διασφάλιση σε όλους τους καταναλωτές της Ένωσης υψηλού και ισοδύναμου επιπέδου προστασίας των συμφερόντων τους.
- 45 Ενώ οι δύο αυτές υποχρεώσεις έχουν προσυμβατικό χαρακτήρα, εφόσον επιβάλλονται πριν από τη σύναψη της συμβάσεως πιστώσεως, δεν προκύπτει ούτε από το γράμμα ούτε από τους σκοπούς των άρθρων 5 και 8 της οδηγίας 2008/48 ότι η εκτίμηση της οικονομικής καταστάσεως και των αναγκών του καταναλωτή πρέπει να ολοκληρωθεί πριν από την παροχή επαρκών εξηγήσεων. Κατ' αρχήν, δεν υφίσταται σχέση μεταξύ των δύο υποχρεώσεων που προκύπτουν από τα εν λόγω άρθρα της οδηγίας αυτής. Ο πιστωτικός φορέας είναι σε θέση να δώσει στον καταναλωτή εξηγήσεις, βασιζόμενες αποκλειστικώς στα προσκομισθέντα από τον καταναλωτή στοιχεία, ώστε ο καταναλωτής να αποφασίζει όσον αφορά ένα είδος συμβάσεως δανείου, χωρίς ο πιστωτικός φορέας να υποχρεούται να ελέγξει, εκ των προτέρων, την πιστοληπτική ικανότητα του καταναλωτή. Εντούτοις, ο πιστωτικός φορέας πρέπει να λαμβάνει υπόψη τον έλεγχο της πιστοληπτικής ικανότητας του καταναλωτή, καθόσον ο έλεγχος αυτός απαιτεί προσαρμογή των παρεχομένων εξηγήσεων.
- 46 Όσον αφορά το δεύτερο μέρος του τέταρτου αυτού ερωτήματος, υπενθυμίζεται ότι από το άρθρο 5, παράγραφος 1, της οδηγίας 2008/48 προκύπτει ότι οι υποχρεώσεις σε θέματα παροχής πληροφοριών, τις οποίες αφορά το άρθρο 5 της οδηγίας αυτής έχουν προσυμβατικό χαρακτήρα. Κατά συνέπεια, δεν μπορούν να πληρούνται στο στάδιο της συνάψεως της συμβάσεως πιστώσεως, αλλά πρέπει να πληρούνται σε εύθετο χρόνο, μέσω της κοινοποίησης στον καταναλωτή, πριν από την υπογραφή της εν λόγω συμβάσεως, των διευκρινίσεων για τις οποίες γίνεται λόγος στο άρθρο 5, παράγραφος 6, της εν λόγω οδηγίας.
- 47 Όσον αφορά τις λεπτομέρειες εκπληρώσεως της υποχρεώσεως την οποία υπέχει ο πιστωτικός φορέας σε θέματα παροχής εξηγήσεων, η παράγραφος 6 του άρθρου 5 της οδηγίας 2008/48, αντιθέτως προς την παράγραφο 1 του άρθρου αυτού, δεν διευκρινίζει υπό ποια μορφή πρέπει να παρέχονται στον δανειολήπτη οι επαρκείς εξηγήσεις τις οποίες αφορά η εν λόγω παράγραφος. Επομένως, ούτε από το γράμμα της παραγράφου 6 ούτε από τον σκοπό που επιδιώκει η παράγραφος αυτή προκύπτει ότι οι εξηγήσεις αυτές πρέπει να παρέχονται σε συγκεκριμένο έγγραφο και δεν αποκλείεται τέτοιου είδους εξηγήσεις να μπορούν να δοθούν προφορικώς από τον πιστωτικό φορέα στον καταναλωτή, κατά τη διάρκεια συνομιλίας μαζί του.
- 48 Πάντως, τα κράτη μέλη μπορούν, δυνάμει του άρθρου 5, παράγραφος 6, δεύτερη περίοδος, της οδηγίας αυτής, να διευκρινίζουν την υποχρέωση παροχής επαρκών εξηγήσεων την οποία υπέχει ο πιστωτικός φορέας. Συνεπώς, το ζήτημα του τύπου υπό τον οποίο πρέπει να παρασχεθούν στον καταναλωτή οι εξηγήσεις αυτές εμπίπτει στο εθνικό δίκαιο.
- 49 Λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθέντων, στο τέταρτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 5, παράγραφος 6, της οδηγίας 2008/48 έχει την έννοια ότι, καίτοι δεν αντιτίθεται στην εκ μέρους του πιστωτικού φορέα παροχή επαρκών εξηγήσεων στον καταναλωτή πριν από την εκτίμηση της οικονομικής καταστάσεως και των αναγκών του, ο έλεγχος της πιστοληπτικής ικανότητας του καταναλωτή ενδέχεται να απαιτεί προσαρμογή των παρεχομένων επαρκών εξηγήσεων, οι οποίες πρέπει να κοινοποιούνται στον καταναλωτή σε εύθετο χρόνο, πριν από την υπογραφή της συμβάσεως πιστώσεως, χωρίς ωστόσο να απαιτείται η σύνταξη συγκεκριμένου εγγράφου.

Επί των δικαστικών εξόδων

⁵⁰ Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τέταρτο τμήμα) αποφαινεται:

- 1) Οι διατάξεις της οδηγίας 2008/48/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Απριλίου 2008, για τις συμβάσεις καταναλωτικής πίστωσης και την κατάργηση της οδηγίας 87/102/ΕΟΚ του Συμβουλίου, έχουν την έννοια ότι:
 - αφενός, αντιτίθενται σε εθνική ρύθμιση σύμφωνα με την οποία ο καταναλωτής φέρει το βάρος αποδείξεως της μη εκπληρώσεως των υποχρεώσεων οι οποίες επιβάλλονται από τα άρθρα 5 και 8 της οδηγίας 2008/48 και,
 - αφετέρου, αντιτίθενται στο ότι, λόγω της τυποποιημένης ρήτρας, ο δικαστής μπορεί να κρίνει ότι ο καταναλωτής αναγνώρισε την πλήρη και ορθή εκτέλεση των προσυμβατικών υποχρεώσεων του πιστωτικού φορέα, καθόσον η ρήτρα αυτή συνεπιφέρει αντιστροφή του βάρους αποδείξεως της εκπληρώσεως των υποχρεώσεων αυτών, δυνάμενη να διακυβεύσει την αποτελεσματικότητα των αναγνωριζομένων από την οδηγία 2008/48 δικαιωμάτων.
- 2) Το άρθρο 8, παράγραφος 1, της οδηγίας 2008/48 έχει την έννοια ότι, αφενός, δεν αντιτίθεται στον έλεγχο της πιστοληπτικής ικανότητας του καταναλωτή μόνον βάσει των προσκομισθεισών από τον καταναλωτή πληροφοριών, υπό την προϋπόθεση ότι οι πληροφορίες αυτές είναι επαρκείς και οι απλές δηλώσεις του συνοδεύονται από δικαιολογητικά έγγραφα, και, αφετέρου, δεν επιβάλλει στον πιστωτικό φορέα να προβαίνει σε συστηματικούς ελέγχους των προσκομισθεισών από τον καταναλωτή πληροφοριών.
- 3) Το άρθρο 5, παράγραφος 6, της οδηγίας 2008/48 έχει την έννοια ότι, καίτοι δεν αντιτίθεται στην εκ μέρους του πιστωτικού φορέα παροχή επαρκών εξηγήσεων στον καταναλωτή πριν από την εκτίμηση της οικονομικής καταστάσεως και των αναγκών του, ο έλεγχος της πιστοληπτικής ικανότητας του καταναλωτή ενδέχεται να απαιτεί προσαρμογή των παρεχομένων επαρκών εξηγήσεων, οι οποίες πρέπει να κοινοποιούνται στον καταναλωτή σε εύθετο χρόνο, πριν από την υπογραφή της συμβάσεως πιστώσεως, χωρίς ωστόσο να απαιτείται η σύνταξη συγκεκριμένου εγγράφου.

(υπογραφές)